

Aprob,

Avocatul Poporului,

RAPORT
privind vizita efectuată la Penitenciarul Botoșani, județul Botoșani

Sumar:

Prezentul raport, întocmit ca urmare a vizitei la Penitenciarul Botoșani, are ca obiect verificarea condițiilor de cazare și tratament din unitate și este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea vizitei.**
- 2. Constatările rezultate din vizita efectuată.**
- 3. Recomandări.**

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 25.08.2020 a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Botoșani, județul Botoșani, având ca obiectiv consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna _____ (jurist) și domnul _____ (medic), consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, precum și domnul _____, reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația Institutul pentru Parteneriat Social Bucovina, Suceava.

Având în vedere că, până la data de 15 mai 2020 în România a fost instituită starea de urgență, ulterior fiind stabilită starea de alertă, vizita s-a efectuat numai în spațiile din interiorul Penitenciarului Botoșani care prezentau risc scăzut de infectare cu virusul COVID-19 (comandament, birourile asistență psiho-educatională, sectorul vizite etc.), cu posibilitatea stabilirii unor contacte de comunicare cu o parte din persoanele custodiate, prin diverse sisteme de comunicații on-line, sau prin sectorul vizită (convorbiri telefonice cu dispozitive de separare), în condiții speciale, respectând măsurile de siguranță și regulamentele locurilor de detenție, utilizând și mijloace alternative de monitorizare.

Anterior efectuării vizitei, membrii echipei de vizitare au participat la o instruire în care s-au prelucrat următoarele materiale: Evaluare de risc și Plan de prevenire și protecție COVID-19, Procedura SSM pentru eliminarea/diminuarea riscului de infectare cu noul coronavirus COVID-19, Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă, Măsuri de electrosecuritate, Legea nr. 307/2006 privind apărarea împotriva incendiilor, Ordinul nr. 3577/2020 privind măsurile pentru prevenirea contaminării cu noul coronavirus SARS-CoV-2 și pentru asigurarea desfășurării activității la locul de muncă în condiții de securitate și sănătate în muncă, pe perioada stării de alertă, Instrucțiuni proprii de securitate și sănătate în muncă specifice activității desfășurate, Măsuri de traseu.

Totodată, medicul echipei de vizitare a procedat la efectuarea triajului epidemiologic, prin verificarea simptomatologiei clinice preponderent respiratorie (tuse frecventă, strănut frecvent, stare generală modificată, rinoree etc.) a membrilor echipei de vizitare, a măsurat temperatura corporală a membrilor echipei de vizitare (toate persoanele având o temperatură situată sub 37,3°C) și au fost purtate discuții cu privire la posibilitatea intrării în contact cu persoane suspecte sau care au fost infectate cu noul coronavirus.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

La data efectuării vizitei, în Penitenciarul Botoșani erau custodiate 495 persoane private de libertate, la o capacitate legală de 478 locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de

aproximativ 104% din capacitatea legală. Conform informațiilor furnizate de către personalul Penitenciarului Botoșani, persoanele private de libertate erau adulți de sex masculin, cu vârsta cuprinsă între 21-78 ani, fiind custodiate în 5 secții de deținere, după cum urmează: E1 - capacitate legală 98 locuri, din care ocupate 96 (grad de ocupare 97,66%), E2 -capacitate legală 106 locuri, din care ocupate 108 (grad de ocupare 101,89%), E3-capacitate legală 104 locuri, din care ocupate 69 (grad de ocupare 66,35%), E4 - capacitate legală 43 locuri, din care ocupate 48 (grad de ocupare aproximativ 112%), E5 - capacitate legală 127 locuri, din care ocupate 174 (grad de ocupare 137%).

Având în vedere că în Penitenciarul Botoșani existau secții de deținere în care supraaglomerarea era evidentă (gradul de ocupare de aproximativ 112% sau 137%), membrii echipei de vizitare consideră că este imperios necesară gestionarea supraaglomerării din aceste secții de deținere, motivat de faptul că aceasta este sursa unor probleme grave în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și trei directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct intervenție psihosocială și director adjunct economico-administrativ). Din partea Penitenciarului Botoșani au participat la discuții domnul Director adjunct Serviciul siguranța deținerii și regim penitenciar, personal medical și psiho-social al unității.

Activitatea Penitenciarului Botoșani era asigurată de un număr de 315 angajați ai Administrației Naționale a Penitenciarelor, însă în statul de funcții au fost observate 67 de posturi vacante (25 posturi de ofițer și 42 de posturi de agent). Cea mai mare lipsă de personal se înregistra la domeniul medical, educație, asistență psihosocială, escortă și în sectorul operativ. Conform informațiilor primite de la personalul Penitenciarului Botoșani, în perioada pandemiei de COVID-19 nu au fost efectuate încadrări. Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se ia măsurile legale pentru angajarea personalului medical, psihosocial și din sectorul operativ necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Botoșani.

Sectorul de deținere al penitenciarului cuprindea 2 pavilioane, organizate pe cinci secții de deținere, cu regim semideschis, regim deschis și arestați preventiv. Baza materială a Penitenciarului Botoșani era formată și din clădiri administrative, cameră de vizite, cameră pentru vizite intime, săli de clasă, cabinete medicale, cabinet stomatologic, cabinete pentru personalul penitenciarului, infirmerie, farmacie, bloc alimentar, spălătorie și ateliere deservire, terenuri de sport, curți de plimbare.

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa caldă era distribuită zilnic după un program adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii. Nu exista sală de mese astfel că deținuții serveau masa în camere.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Botoșani, acestea au fost apreciate de conducerea penitenciarului ca fiind suficiente, astfel că în perioada 2019-2020 au putut fi efectuate o serie de reparații curente la spațiile de cazare a deținuților, pe parcursul anului 2020 achiziționarea bunurilor materiale urmărind mai ales combaterea răspândirii infecției cu COVID-19, după cum urmează: materiale de curățenie (detergent, detartrant, mopuri și lavete etc.), materiale de igienă (aparate ras, cremă ras, șampon, săpun pastă de dinți etc.), materiale sanitare de protecție (mască de protecție, mănuși de unică folosință, combinezon de unică folosință, halat de unică folosință, ochelari protecție, vizieră protecție etc.), medicamente și aparatură medicală (termometru digital) etc.

Cu privire la verificarea măsurilor luate pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19, membrii echipei de vizitare au reținut că la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor au fost luate măsuri cu caracter restrictiv, în vederea protejării vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor private de libertate, personalului și terților. Măsurile adoptate pentru gestionarea acestei situații de criză au vizat mai multe aspecte, printre care menționăm:

- Elaborarea unei metodologii de intervenție pentru combaterea infecției cu COVID-19 în sistemul penitenciar;
- Identificarea și stabilirea la nivelul fiecărei unități subordonate a unor spații cu destinație de izolare medicală, pentru cazarea persoanelor private de libertate cu posibilă legătură epidemiologică, fără simptomatologie (persoane nou depuse);
- Identificarea și stabilirea, la nivel de sistem, de spații pentru cazarea suspectilor de COVID-19, în vederea izolării medicale;
- Triaaj epidemiologic pentru persoanele nou depuse și pentru personalul angajat;
- Monitorizarea permanentă a stării de sănătate a tuturor persoanelor custodiate și a personalului;
- Asigurarea necesarului de medicamente și asistență medicală permanentă pentru persoanele private de libertate;
- Măsuri de protecție pentru persoanele private de libertate vârstnice și vulnerabile din punct de vedere medical;
- Acordarea, la nivelul cantităților maxime prevăzute de norme, de materiale igienico-sanitare, persoanelor private de libertate și cadrelor, pentru uz personal și spații;
- Distribuirea și utilizarea materialelor de protecție (măști, mănuși, halate de unică folosință, ochelari etc.) către/de către persoanele private de libertate și angajații unităților, în situațiile în care se impune interacțiune directă.

La nivelul Penitenciarului Botoșani, pe perioada stării de urgență și a stării de alertă, au fost luate numeroase măsuri privind prevenirea infectării cu virusul SARS CoV-2, printre care amintim:

- Au fost întocmite planuri privind implementarea, la nivelul tuturor sectoarelor, a măsurilor stabilite la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor;
- Personalul a fost informat cu celeritate cu privire la dispozițiile transmise de către Administrația Națională a Penitenciarelor, dar și de către conducerea unității;
- Au fost suspendate activitățile lucrative desfășurate cu persoanele private de libertate, cu excepția celor necesare bunei funcționări a unității;
- Tot personalul a fost instruit cu privire la măsurile care trebuie luate pentru evitarea riscului epidemiologic și la purtarea echipamentului de protecție (peste 100 de procese-verbale de instruire);
- Persoanele private de libertate au fost informate, ori de câte ori a fost nevoie, cu privire la măsurile stabilite la nivelul unității;
- Mijloacele auto (autospeciale de transport și autosanitară) au fost dezinfectate după fiecare cursă;
- Au fost asigurate materiale de protecție (măști, mănuși, halate de unică folosință, ochelari etc.) și dezinfectanți persoanelor private de libertate și angajaților unității.
- A fost efectuat triajul epidemiologic al deținuților, vizitatorilor și cadrelor unității.

Conform informațiilor furnizate de către personalul penitenciarului, în perioada pandemiei de COVID-19, până la efectuarea vizitei, la nivelul Penitenciarului Botoșani nu au fost înregistrate cazuri suspecte/confirmate pozitiv cu COVID-19 în rândul persoanelor private de libertate, însă **au existat 2 cazuri confirmate cu COVID-19 în rândul personalului unității**, care au urmat tratamentul medical indicat, fără apariția de alte complicații. Cu privire la siguranța penitenciarului, nu s-au produs incidente deosebite, nici în perioada stării de urgență, nici a stării de alertă, până la data efectuării vizitei.

Începând cu data de 18.05.2020, în conformitate cu prevederile Planului de măsuri înregistrat cu

nr. 30984/PBBT/15.05.2020 întocmit la nivelul Penitenciarului Botoșani, după încetarea stării de urgență pe teritoriul României, precum și în conformitate cu prevederile O.M.J. nr. 4800/C/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, directorul Penitenciarului Botoșani a emis Decizia nr. 400.032/PBBT/18.05.2020 prin care s-a stabilit traseul de deplasare pentru personalul schimburilor operative la intrarea, respectiv ieșirea în/din serviciu, urmărindu-se în acest fel prevenirea și limitarea răspândirii virusului SARS-COV-2.

De asemenea, la nivelul Penitenciarului Botoșani au fost emise o serie de Instrucțiuni, în acord cu Planul de măsuri întocmit la nivelul Penitenciarului Botoșani, cu Decizia directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 446/14.05.2020 și cu Decizia directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor nr. 450/18.05.2020, care au avut drept scop reglementarea desfășurării activităților la nivelul unității, după cum urmează : exercitarea dreptului la vizită, exercitarea dreptului la vizită intimă, exercitarea dreptului de a primi, cumpăra și deține bunuri, acordarea recompenselor cu permisiunea de ieșire din penitenciar, precum și cu privire la acordarea dreptului la comunicări on-line.

Referitor la situația disciplinară, din informațiile furnizate de personalul penitenciarului, a reieșit că în perioada 01.01.2020-21.08.2020 au fost întocmite 200 de rapoarte de incident, fiind înaintate comisiei de disciplină 185 dosare de cercetare disciplinară. Au fost aplicate 151 de sancțiuni, după cum urmează: 10 sancțiuni cu avertisment, din care 9 definitive; 16 sancțiuni cu suspendarea dreptului de a participa la activități culturale, artistice și sportive pe o perioadă de cel mult o lună, din care 10 definitive; 1 sancțiune cu suspendarea dreptului de a presta muncă pe o perioadă de cel mult o lună, sancțiune rămasă definitivă; 54 de sancțiuni cu suspendarea dreptului de a primi și de a cumpăra bunuri, cu excepția celor necesare pentru igienă individuală sau exercitarea drepturilor la apărare, petiționare, corespondență și asistență medicală, pentru o perioadă de 2 luni, din care 17 definitive; 60 de sancțiuni cu suspendarea dreptului de a primi vizite pe o perioadă de cel mult trei luni, din care 13 definitive.

Împotriva sancțiunilor disciplinare aplicate de către comisia de disciplină, un număr de 107 persoane private de libertate a înaintat plângeri judecătorului de supraveghere, din care 64 au fost respinse, 10 au fost admise și 26 au fost admise în parte. De asemenea, persoanele private de libertate au formulat 43 de contestații către instanțele de judecată, din care, până la data efectuării vizitei, 9 au fost respinse și 2 au fost admise în parte.

Conform informațiilor primite de la persoanele private de libertate, sancțiunile au fost aplicate în urma efectuării cercetării disciplinare și a audierii deținuților.

Din examinarea situației de mai sus se remarcă, pe de o parte numărul mare de rapoarte de incident întocmite, de sancțiuni aplicate, dar și de sancțiuni contestate. Totodată se observă ponderea mare a sancțiunii constând în suspendarea dreptului de a primi și de a cumpăra bunuri, cu excepția celor necesare pentru igiena individuală sau exercitarea drepturilor la apărare, petiționare, corespondență și asistență medicală, pe o perioadă de cel mult două luni, precum și a sancțiunii cu suspendarea dreptului de a primi vizite pe o perioadă de cel mult trei luni.

Cât privește aplicarea proporționată a sancțiunii disciplinare în funcție de abaterea săvârșită, în cadrul interviurilor cu persoanele private de libertate acestea s-au plâns de ușurința prea mare cu care sunt întocmite rapoartele de incident, precum și de aplicarea sancțiunilor disciplinare de către Comisia disciplinară pentru încălcări ușoare ale regulilor de disciplină. **În privința abaterilor disciplinare ușoare, administrația penitenciarelor este încurajată să utilizeze, în măsura posibilă, prevenirea conflictelor, medierea sau orice alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele, astfel cum se recomandă în Regulile Mandela (Regula nr. 38).**

Totodată, precizăm că, potrivit Normelor CPT, deciziile de aplanare a conflictelor trebuie să aibă prioritate în fața sancțiunilor și procedurilor disciplinare oficiale. Sancțiunile disciplinare, dacă sunt aplicate, trebuie guvernate de principiul proporționalității și impuse în

total acord cu regulile și procedurile oficiale relevante, fără să ia forma unor pedepse neoficiale.

Referitor la acordarea asistenței medicale, conform informațiilor furnizate de către personalul penitenciarului, asigurarea asistenței medicale pentru persoanele private de libertate s-a efectuat în regim normal, fără sincope, conform normelor legale în vigoare și Planului de măsuri aprobat de Administrația Națională a Penitenciarelor.

Asistența medicală la nivelul penitenciarului era asigurată de un medic șef secție, un medic de medicină generală cu contract determinat pe șase luni, un medic stomatolog cu contract pe perioadă determinată pe șase luni, un asistent medical de farmacie și opt asistenți medicali generaliști, toți în activitate. Conducerea penitenciarului a furnizat informații și cu privire la funcțiile vacante din sectorul medical, acestea constând într-un post de medic primar, precum și 2 posturi de asistent medical și un registrator medical.

Din punct de vedere al structurii medicale, activitatea se desfășura într-un cabinet medical prevăzut cu sală de tratamente, un cabinet stomatologic dotat cu un unit dentar, infirmerie cu două camere, două camere de izolare, o cameră pentru persoanele private de libertate aflate în refuz de hrană, precum și un punct farmaceutic. Cabinetul medical avea Autorizație Sanitară de Funcționare eliberată de Direcția de Sănătate Publică Botoșani.

Consultațiile erau acordate persoanelor private de libertate pe baza unei programări efectuate pe fiecare secție de deținere, conform programului de consultații, iar continuitatea serviciilor medicale era asigurată de către asistentele medicale conform unui program de lucru de 12/24.

Cazurile care necesitau asistență medicală de specialitate se adresau fie Spitalului Județean Botoșani sau altor unități medicale, fie penitenciarelor-spital din rețeaua Administrației Naționale a Penitenciarelor. Din relatările medicului a rezultat că în ultima lună au fost înregistrate două cazuri de icter mecanic, care au fost dirijate la Penitenciarul Spital Rahova, cazuri de afecțiuni psihice trimise la Penitenciarul-Spital Poarta Albă, iar cele cu tuberculoză pulmonară sau cu boli interne fuseseră direcționate la Penitenciarul-Spital Târgu Ocna.

Cu privire la asistența stomatologică, medicul stomatolog asigura în principiu urgențele stomatologice, dar și realizarea formulelor dentare ale persoanelor private de libertate la depunerea acestora în penitenciar.

Totodată, existau colaborări cu 2 medici psihiatri, care ofereau diverse servicii – consultații, evaluări, documentație medicală prin prezentarea persoanelor private de libertate în cabinetul acestora din afara penitenciarului. În scopul ușurării asigurării serviciilor medicale de către aceștia, s-a introdus un sistem de telemedicină (prin platforma SKYPE), prin care medicul psihiatru, având la dispoziție datele medicale ale pacientului, realiza consultații on line cu persoane private de libertate cu afecțiuni psihiatrice, în urma cărora dădeau recomandări și prescriau tratamente de specialitate. Conform informațiilor furnizate de către personalul medical, acest sistem de telemedicină a mai fost folosit și în alte situații pe parcursul anului 2020, realizându-se comunicări cu medici de diverse specialități, toate datele fiind consemnate și în foile de observație ale pacienților (a fost prezentat cazul unui pacient cu hemofilie care primea indicații terapeutice de la un medic angajat al unui spital din Iași). Cu privire la acest aspect, **membrii echipei de vizitare consideră că este oportună continuarea și eventual extinderea sistemului de telemedicină, având în vedere atât situația epidemiologică, cât și faptul că acesta este un sistem modern, care contribuie la eficientizarea acordării de servicii medicale.**

Registrul de leziuni traumatice și autoagresiune avea un număr de 56 de cazuri consemnate. Existau diverse situații de agresiuni între persoanele private de libertate cât și cazuri de autoagresiune în urma cărora au rezultat echimoze, plăgi tăiate, situații de corp străin introdus în regiunea frontală sau ingestii voluntare de substanțe chimice – șampon. **Din analizarea cazurilor înregistrate în registru s-a constatat că nu erau completate toate rubricile, nu toate persoanele erau informate de posibilitatea efectuării unei expertize medico-legale, iar în câteva cazuri lipsea semnătura cadrului medical care constatase leziunile traumatice.**

În ceea ce privește cazurile de refuz de hrană era înregistrat un număr de 36 de consemnări referitoare la persoanele private de libertate care au recurs la această formă de protest. Perioada refuzului a variat între 1 și 4 zile. Toate cazurile declarate erau dirijate spre camera de refuz de hrană, care se afla în cadrul infirmeriei. Examinând acest registru s-a constatat că, **în numeroase situații lipsea semnătura și parafa cadrelor medicale care asigurau monitorizarea clinică a acestor persoane. De asemenea, existau situații în care era dificil de apreciat data și ora ieșirii din această formă de protest.** Toate informațiile referitoare la evoluția acestor cazuri erau cuprinse în mai multe înscrisuri – foaia de observație, registrul de consultații, registrul de refuz de hrană, astfel încât, **lipsa unui mod unitar de evidențiere a tuturor acestor informații făcea dificilă urmărirea facilă a evoluției fiecărui caz.**

Cu privire la acest aspect, **membrii echipei de vizitare consideră necesar să se completeze toate rubricile din registrele medicale, cu semnarea și parafarea tuturor indicațiilor medicale, sau în toate cazurile când aceasta se impune.**

Existau 2 registre de consultații în care cei doi medici făceau consemnările de specialitate. Primul registru avea, până la data efectuării vizitei, un număr de 2293 de consultații, în timp ce al doilea avea 4697 de consultații. Erau consemnate consultațiile medicale pentru diverse afecțiuni, cât și consultațiile realizate în scop de triaj epidemiologic sau consultațiile realizate cu ocazia schimbării regimului de detenție. Din punct de vedere al patologiei întâlnite, aceasta era foarte variată predominând totuși afecțiunile respiratorii, hipertensiunea arterială, diabetul zaharat, diverse hepatite. Era înregistrat și un număr de 5 cazuri de boli venerice. Analizând aceste date s-a constatat că erau completate rubricile cu informațiile necesare, dar **în unele cazuri lipseau semnătura și parafa medicului corespunzătoare înregistrării respective.**

În privința medicației, aceasta era consemnată în registrul de tratamente. Distribuirea medicamentelor se realiza prin intermediul punctului farmaceutic, pe baza recomandărilor medicale, dar exista și posibilitatea pentru persoanele private de libertate de a primi prin sectorul vizite medicamente sub formă de comprimate, sau prin achiziționarea acestora de către personalul penitenciarului, tot cu respectarea indicațiilor medicale. Verificând administrarea tratamentului pe criterii precum prezența unei boli psihice, la data efectuării vizitei în toate cele 5 secții de deținere erau persoane care primeau medicație psihotropă, fiind repartizate astfel : 7 persoane pe secția E1, 11 persoane pe secția E2, 14 persoane pe secția E3, 18 persoane pe secția E4 și 2 persoane pe secția E5.

Din răspunsurile la chestionarele pe care persoanele private de libertate le-au completat a rezultat în unele situații **o insuficientă explicare a situațiilor medicale, precum și a riscurilor și a posibilelor efecte adverse ale tratamentelor primite.**

La momentul efectuării vizitei exista un număr de 7 persoane cu grad de handicap (amputație parțială de membru, tetrapareză, parapareză) și care beneficiau de o altă persoană privată de libertate în scop de sprijin. În evidențele cabinetului medical figurau și circa 35 de foști consumatori de droguri, fără tratament substitutiv.

În anul 2020 a fost înregistrat un caz de sinucidere la Penitenciarul Botoșani, fiind respectată procedura de anunțare a Parchetului de către administrația unității.

Referitor la pandemia de COVID-19 au fost dispuse măsuri atât prin Decizia Directorului General al Administrației Naționale a Penitenciarelor cât și a Directorului unității și care au fost materializate prin planuri înregistrate și implementate de către personalul unității special desemnat. Dintre demersurile care au avut ca scop prevenirea infecției au fost comunicate următoarele: triajul epidemiologic al deținuților, vizitatorilor și cadrelor unității, asigurarea echipamentelor individuale de protecție, dezinfectia spațiilor din sectorul administrativ și cel de deținere, a autospeciălor de transport, a autosanitarei; informarea prin mijloace legale (circuit închis, portal ANP și format electronic) a cadrelor și a deținuților cu privire la respectarea măsurilor igienico-sanitare, a simptomatologiei COVID-19, a obligativității informării medicului curant asupra oricărei simptomatologii care ar ridica suspiciunea infecției cu COVID, asigurarea spațiilor de carantină,

monitorizare medicală, izolare respiratorie. O atenție deosebită a fost acordată în acest context deținuților nou depuși, deținuților cu afecțiuni cronice, în special cu afecțiuni respiratorii și cu imunitate scăzută, deținuților vârstnici, deținuților considerați persoane vulnerabile (foștii consumatori de droguri, cei cu afecțiuni psihiatrice) și persoanelor cu dizabilități.

Referitor la alimentația asigurată persoanelor private de libertate, conform meniului decadal, a rezultat că acesta era diferențiat în funcție de vârstă, munca prestată (ușoară sau grea), starea de sănătate (persoane cu diabet zaharat, hipertensiune arterială, distrofie), precum și după preferința personală sau religie. Spre exemplificare, în ziua vizitei meniul cuprindea la micul dejun: ceai, biscuiți, margarină, marmeladă; la prânz: ciorbă cu cartofi și varză cu carne; la cină: paste făinoase cu brânză. Hrana era preparată de către persoanele private de libertate selecționate la muncă la blocul alimentar, sub îndrumarea unui bucătar și a unui agent supraveghetor.

Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii.

Referitor la chestionarele care au fost distribuite, din analiza acestora nu au fost identificate cazuri de nerespectare a dreptului deținuților la asistență medicală, îngrijiri și tratament. Au existat doar o serie de solicitări din partea acestora privind o mai bună individualizare și explicare a tratamentului medicamentos primit.

Cât privește asigurarea hranei, deși în mare parte deținuții s-au declarat mulțumiți de regimul alimentar, au existat și cazuri de persoane private de libertate care au solicitat o îmbunătățire a calității, cantității și diversității alimentelor.

Referitor la metodele alternative compensatorii pentru respectarea drepturilor persoanelor private de libertate, conducerea Penitenciarului Botoșani a precizat următoarele:

La data de 25.08.2020 activitatea psiho-socială era desfășurată la nivelul Penitenciarului Botoșani de către 4 psihologi angajați definitiv, 5 asistenți sociali, 5 ofițeri educatori angajați definitiv, precum și 1 agent monitor sportiv și 2 agenți tehnici.

Programul de lucru al personalului serviciilor educație și asistență psihosocială s-a desfășurat de luni până vineri în două ture (06,00-14,00, respectiv 14,00-22,00), preotul unității desfășurând activități specifice și în zilele de duminică, conform planificării lunare, stabilită la nivelul sectorului reintegrare socială și aprobată de directorul unității.

În cadrul fiecărei secții de deținere, în cluburile, bibliotecile și cabinetele destinate desfășurării activităților socio-educative, au fost afișate orare lunare cu privire la activitățile individuale și de grup. Oferta de activități și programe era, de regulă, reactualizată anual, în funcție de nevoile persoanelor custodiate. Astfel, în domeniul educațional au fost realizate activități cum ar fi: adaptare pentru viața instituționalizată, activități de grup, religioase sau liturgice, desfășurate de preotul ortodox angajat, activități de grup, moral-religioase, desfășurate de reprezentanții altor culte religioase, program geografia României, program de educație civică (drepturile omului, legislație etc.), program de educație pentru sănătate, concursuri tematice, muzică, spectacole etc. Din informațiile primite de la personalul Penitenciarului Botoșani a reieșit că la aceste activități au fost înregistrate 1633 de participări distincte ale deținuților. În domeniul asistență psihologică au fost realizate activități cum ar fi: consiliere psihologică individuală, program autocunoaștere și dezvoltare personală, program de formare a deținuților de sprijin, program destinat vârstnicilor, proiect de activitate pentru diminuarea comportamentului agresiv și a violenței etc. Conform informațiilor primite de la personalul Penitenciarului Botoșani, a reieșit că la aceste activități au fost înregistrate 611 de participări distincte ale deținuților. În domeniul asistență socială au fost realizate următoarele activități: consiliere socială în vederea restabilirii/medierii relațiilor de familie, consiliere socială pentru dezvoltarea abilităților sociale, program de pregătire pentru liberare, program de prevenire a recidivei (dezvoltarea abilităților decizionale în situații de risc infracțional), convorbiri individuale de informare cu deținuții etc. Din informațiile primite de la personalul Penitenciarului Botoșani, a reieșit că la aceste activități au fost înregistrate 634 de participări distincte ale deținuților.

În ceea ce privește asistența psiho-socială oferită persoanelor private de libertate, conform informațiilor primite de la conducerea penitenciarului și a documentelor puse la dispoziția membrilor echipei de vizită, personalul Sectorului Reintegrare Socială a desfășurat consilieri și convorbiri individuale sau de grup. Ședințele de consiliere/convorbirile au fost desfășurate mai ales cu categoriile de persoane care prezintă vulnerabilități sau prezintă risc pentru siguranța locului de deținere, dar și cu alte persoane private de libertate care se aflau într-o situație de vulnerabilitate. Au fost incluse în programele de consiliere persoanele cu afecțiuni psihice, cu risc de suicid, cu risc de vulnerabilizare, persoane vârstnice, dar și foști consumatori de droguri. În această ultimă categorie au fost incluse 25 de participări ale deținuților, pentru care au fost elaborate și derulate activități de prevenție și conștientizare a efectelor pe care le au drogurile asupra organismului.

Permanent, pe toată durata stării de urgență și de alertă, până la efectuarea vizitei, s-a realizat monitorizarea stării de spirit a populației carcerale, în colaborare cu personalul din sectoarele siguranța deținerii și regim penitenciar, reintegrare socială și medical, aspect care s-a concretizat în rezolvarea cu celeritate a problemelor apărute la nivelul secțiilor de deținere. În acest sens, echipele mixte formate din specialiști ai sectorului reintegrare și comandanți de secție au derulat programe la care au fost înregistrate 70 de participări ale unor deținuți-cunoscuți cu comportamente auto și heteroagresive, reușind să reducă la minim riscul producerii unor incidente.

Cu privire la respectarea dreptului la informare al persoanelor private de libertate, conform informațiilor puse la dispoziția membrilor echipei de vizitare de către conducerea unității, pe tot parcursul stării de urgență/alertă accesul la informație a fost asigurat prin intermediul studioului TV, prin punctele de documentare și informare electronică de la nivelul secțiilor, prin aviziere și panouri informative cu informații relevante pentru persoanele private de libertate. Prin intermediul studioului TV au fost transmise permanent materiale informative privind măsurile preventive luate la nivelul unității, informații noi venite/transmise de la nivel central sau de la alte sectoare de activitate.

Cu privire la activitatea de școlarizare, aceasta s-a realizat într-o manieră agreeată de comun acord cu instituția de învățământ colaboratoare, astfel deținuții înscriși la școală au primit documente suport pentru parcurgerea materiei și evaluarea progreselor. Documentele au fost puse la dispoziție de către cadrele didactice în format fizic, însă și prin intermediul studioului cu circuit închis, astfel încât s-au creat condițiile finalizării anului școlar 2019-2020.

În ceea ce privește unele aspecte desprinse din chestionarele aplicate persoanelor private de libertate, acestea s-au declarat nemulțumite de lipsa activităților educaționale, accesul la curtea de plimbare, precum și de prezența ploșnițelor în camere. De asemenea, unele persoane au reclamat existența rândului 3 de paturi din camerele de cazare, dar și prețurile prea mari practicate la magazinul din incinta penitenciarului.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

1. Conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

- gestionarea supraaglomerării în cadrul Penitenciarului Botoșani, în condițiile în care la momentul vizitei supraaglomerarea era evidentă în unele secții de deținere (grad de ocupare de 112% sau 137%), astfel încât să fie evitate eventualele probleme grave care ar putea fi generate în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării;

- angajarea personalului medical, psihosocial și din sectorul operativ necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Botoșani.

2. Conducerii Penitenciarului Botoșani să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

- îmbunătățirea condițiilor de cazare prin eliminarea celui de-al treilea nivel de paturi din toate camerele de detenție;

- continuarea acțiunilor de igienizare a camerelor de deținere, precum și efectuarea operațiunilor de dezinsecție cu o frecvență mai mare, precum și verificarea eficienței substanțelor folosite, având în vedere că, din interviurile cu persoanele private de libertate și din observațiile membrilor echipei de vizitare, a reieșit că, la data efectuării vizitei, existau insecte dăunătoare în unele camere de deținere.

- utilizarea, în măsura posibilă, a prevenirii conflictelor, a medierii sau oricăror alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, pentru a preîntâmpina încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele, astfel cum se recomandă în Regulile Mandela (Regula nr. 38).

- completarea tuturor rubricilor din registrele medicale cu semnarea și parafarea tuturor indicațiilor medicale sau în toate cazurile când aceasta se impune.

- informarea persoanelor private de libertate cu privire la posibilitatea efectuării unei expertize medico-legale, în cazul existenței unor agresiuni fizice, precum și explicarea situațiilor medicale referitoare la persoana privată de libertate, a riscurilor și a posibilelor efecte adverse ale tratamentelor primite.

- continuarea și eventual extinderea sistemului de telemedicină, având în vedere atât situația epidemiologică, cât și faptul că acesta este un sistem modern, care contribuie la eficientizarea acordării de servicii medicale.

- continuarea Campaniei de informare și conștientizare privind prevenirea răspândirii SARS-CoV-2 prin intermediul postului tv cu circuit închis, al ședințelor de consiliere individuală sau de grup, precum și prin intermediul materialelor tipărite (broșuri, flyere)

- verificarea aspectelor sesizate de către persoanele private de libertate cu privire la lipsa activităților educaționale, accesul limitat la curtea de plimbare, precum și prețurile mari practicate la magazinul din incinta penitenciarului.

Bacău, 29.09.2020